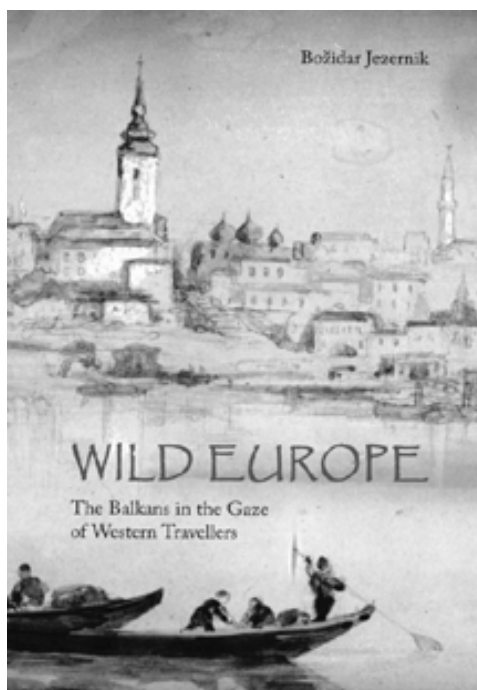

Božidar Jezernik: WILD EUROPE. The Balkans in the Gaze of Western Travellers.
London, Saqi in association with The Bosnian Institute, 2004, 320 str.

Božidar Jezernik velja za enega naših najuglednejših strokovnjakov na področju kulturne antropologije. Kot ploden pisec je objavil že precej del, ki so se ukvarjala s tem dandanes zelo aktualnim znanstvenim področjem. Še posebej se Jezernik ukvarja s področjem, znanim pod imenom Balkan. Gre za zelo zapleteno celoto najrazličnejših pomenov, ki segajo od geografskih pa vse do kulturoloških in filozofskih pojmov. Tudi v tu recenzirani knjigi se Jezernik ne oddaljuje od preverjenih smernic svojega znanstvenega interesa. Knjiga "Wild Europe" je, kot pove že njen podnaslov, posvečena analizi vtisov, percepcij, mnenj o Balkanu s strani zahodnih popotnikov, torej večinoma prebivalcev tki. Zahodne Evrope, ki so za daljši, največkrat pa le za krajši čas, bolj po sili razmer potovali čez Balkanski polotok.

Jezernik zelo lucidno in natančno opisuje ter pri tem tudi kritično analizira genezo stereotipnih mnenj in zgrešenih predstav Zahodnjakov o Balkanu, ki so ga hoteli kar vsi po vrsti razvozlati na osnovi prepisovanja starejših avtorjev del in zapiskov o tem področju ter s posiljenimi in nerodnimi izvirnimi lastnimi pogledi na zadevo. Pri tem se Jezernik, razen nekaterih izjem, večinoma ukvarja z avtorji in deli 17., predvsem pa 18. in 19., pa tudi še 20. stoletja. Upošteva prispevke avtorjev vseh pomembnejših

zahodnoevropskih narodov, angleških, nemških, italijanskih in francoskih. Ob avtorjih tistega časa se obilno pojavljajo tudi citiranja sodobnih teoretikov, na primer znamenite francoske psihoanalitičarke bolgarskega rodu Julije Kristeve. Prevladujejo sicer avtorji anglosaškega govornega področja, a to se da razložiti na vsaj dva načina: po eni strani so bili popotniki z domicilom v takrat najmogočnejšem Britanskem Imperiju pač najštevilčnejši, po drugi strani pa avtor na ta način poizkuša pritegniti predvsem anglosaškega (beri: ameriškega) bralca. To zadnje trditev potrjuje tudi način formiranja posameznih vsebinskih sklopov ter uporabljeni jezik študije. Ker v knjigi nisem dobil podatkov o prevajalcu v angleški jezik, domnevam da je avtor študijo pisal prav z namenom prek

kulturološke, etnografske, karakterološke itd. študije osvetliti širnemu avditoriju nerazumljiva dogajanja na Balkanu v bolj in manj davni zgodovini.

Koliko mu to uspe? Jezerniku je vsekakor moč priznati izredno suvereno poznavanje tematike in koherentno gradnjo pripovedi. Pravim pripovedi, saj je tekst pisan sočno, že kar "beletristično", ne da bi kadarkoli zašel iz diapazona znanstvene misli in strokovnega izrazja. Lahkotno in natančno se povezujejo podatkovna in interpretacijska koordinatna os, ob vsem (pre)obilju zanimivih informacij pa se ne pogreša niti elegantne gradacije pomembnejših podatkov skozi vizuro širšega vojaškega, kulturnega in političnega dogajanja. Ob dejstvu, da knjigo sestavlja kar 11 poglavij in še več podpoglavij, to ni majhen dosežek. V končni oceni knjige se lahko mirne duše zapiše, da seveda pojma Balkan ne moremo enoznačno opredeliti in da je podobno kot pojem "orientalizem" pravzaprav že zastarel in, kot nadvse razločno prikaže Jezernik, je tudi sam pojem kot tak pravzaprav zgrešen, produkt nerazumevanja dejanskega stanja "na terenu" in nepoznavanja zgodovine področja. Z drznimi opisi poročil o različnih "tujih" praksah (npr. nabijanja na kol in druga mučenja, fatalizem, uporaba živobarvnih oblačil ...) Balkana, avtorju uspe prikazati kompleksno podobo nastajanja in utrjevanja tega področja kot "drugega" Evrope, kjer je odnos med njima lahko samo nelagoden, "unheimlich", kot bi rekel Freud, in kamor se nesrečni popotniki odpravljajo kot bi stopali v smrt prek reke Stiks. Nadvse srhljivo spoznanje, saj se bralec zave, kako malo se je skozi stoletja dejansko spremenilo. "HISTORIA MAGISTRA VITAE NON EST!"

Klemen Pust